

GURBANGULI BERDİMUHAMEDOV, TÜRKMENİSTAN-BÜYÜK İPEK YOLU'NUN KALBI, TÜRKMENİSTAN DEVLET NEŞRİYAT BİRİMİ, AŞKABAT, 304 S.*

Gurbanguli Berdimuhamedov, Turkmenistan – The Hearth of the Great Silk Road, Turkmenistan State Journal Unit, Ashgabat, 304 pgs.

Kadir Ertaç ÇELİK**

Türkmenistan Cumhurbaşkanı Gurbanguli Berdimuhamedov'un İpek Yolu'nun Türkmenistan'daki izlerini ve ülkenin İpek Yolu üzerindeki jeopolitik önemini anlattığı "Türkmenistan-Büyük İpek Yolu'nun Kalbi" çalışması 2017 yılında yayımlanmıştır. Önsöz, Giriş, Sonsöz ve altı bölümden oluşan kitap; Türkmenistan'daki İpek Yolu merkezlerini ve söz konusu yolun geçtiği güzergahı anlatmaktadır. Kitap, Türkiye'de Uluslararası Türk

Kültürü Teşkilatı (TÜRKSOY) tarafından Türkçeye aktarılarak 1000 adet eser okuyucuyla buluşturulmuştur. Eserin Türkmenceden Türkiye Türkçesine aktarımı ise Doç. Dr. Berdi Sarıyev önderliğindeki üç kişilik heyet tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu çevirinin gayet başarılı bir tercüme olduğu ifade edilebilir. Üstelik Türk Cumhuriyetleri arasında bu tür önemli eserlerin çeviri kitap olarak okuyucularla buluşturulması Türk Dünyası'ndaki kültürel etkileşimin derinleştirilmesi için de son derece önemlidir.

Kitabın ön kapağında Türkmenistan merkezli bir bölge haritası İpek Yolu güzergahlarıyla birlikte verilmiştir. Haritada İpek Yolu'nun Türkmenistan'daki ana merkezleri belirtilmekte ve kitap kapağının içeriğiyle uyumluluk arz etmesi dolayısıyla okurun bilgisini pekiştirmek için haritadan yararlanmasını sağlamaktadır. Bu nedenle kitabın kapağında ilgili haritanın yer alması son derece isabetli bir seçim olmuştur.

* Geliş Tarihi: 07.12.2018 – Kabul Tarihi: 14.12.2018

** Arş. Gör., Ankara Hacı Bayram Üniversitesi İİBF Uluslararası İlişkiler,
e-posta: clkertac@gmail.com

Yediden yetmişe herkesin anlayabileceği bir dille yazılan bu eser; Türkmenistan'ın geçmişi, mevcut durumu, geleceğe yönelik detaylı çalışmaları ve vizyonu hakkında bilgiler vermektedir. Akıcı bir üslupla kaleme alınmış olan çalışmada; Köhne Ürgenç, Amul, Merv, Aney, Nusay gibi İpek Yolu haritasının üzerinde yer alan pek çok Türkmenistan şehri ayrıntılı bir biçimde anlatılmaktadır. Burada Türkmenistan tarihi ve arkeolojisine ait bilgiler ülke folkloruyla harmanlanarak sunulduğundan okuyucu, kitabı büyük bir ilgi ve merakla okuyacaktır.

Eserde Türkmen değerlerini yansıtan pek çok rivayet, mit ve masal yer almaktadır. Türkmenistan'ı ve Türkmen halkını anlamak isteyenler bu rivayetleri mutlaka okumalıdır. Halk arasında korunan bu eserler, söz konusu ülkenin Türk-İslam kimliğini en başarılı şekilde yansıtmaktadır. Kitapta belirtilen Türkmen değerlerinin diğer Türk ve İslam toplumlarındaki benzer eserlerle örtüşmesi, ortak yanlarımızın ne kadar fazla olduğunun görülmesi açısından oldukça önemlidir. Yazar tüm değerlerin milletler arasında yayılmasında İpek Yolu ve kervancıların etkili olduğunu belirtmiş ve konuyu Türkmenler arasında yaygın olan "Kervanbaşı" masalıyla açıklamıştır.

Berdimuhammedov'un eserinde dile getirdiği "Bütün yollar Merv'e çıkar." ifadesi, diğer uygarlıklar ve kültürlerde olduğu gibi Türk-İslam aleminin de kendi uygarlığına has bütün özellikleri içinde barındırdığının somut bir kanıtıdır. Kitapta ayrıca Türkmenlerin manevi zenginlikleri ve halkın konuyla ilgili farkındalığı da açıkça görülmektedir.

Diğer yandan eserde Türkmenistan'da Türkmen kültürünün bir parçası haline gelmiş olan Alabay cinsi köpekler ve Ahal Teke cinsi atlardan da söz konusu halkı dünyaya tanıtan unsurlar olarak bahsedilmiştir. Nitekim yazara göre, "İt ürür; kervan yürür" atasözünün kökeni, eskiden kervanları koruyan Alabay köpekleriyle köylerde yol kenarında bulunan köpekler arasında yaşanan karşılıklı dalaşmalara dayanmaktadır.

Türkmenistan Cumhurbaşkanı'nın kitapta belirttiği görüşler değerlendirildiğinde Berdimuhammedov'un ülkedeki kültürel

mirasların korunmasına özel önem attığı öne sürülebilir. Zaten Türkmenistan'ın Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO) listesine dahil edilen tarihi yerleri ve eserleri de bunu açıkça göstermektedir.

Kitapta Berdimuhammedov'un basılan diğer çalışmalarına da atıflar yapılmaktadır. Ayrıca kitapta, yazarın ilerleyen dönemlerde kaleme almayı planladığı eserler hakkında çeşitli ipuçları da bulunmaktadır.

Söz konusu çalışma, Türkmen yönetiminin tarihi İpek Yolu'nun günümüzde yeniden canlandırılması için çaba harcadığını ortaya koyması bakımından da oldukça değerlidir.

Netice itibarıyla Berdimuhammedov tarafından kaleme alınan bu eser, Türkmenistan'ın İpek Yolu politikasının anlaşılabilmesi hususundaki sorulara ışık tutmaktadır. Ancak kitabın ilerleyen baskılarında eserin yazımında kullanılan kaynakların ya da en azından önemli görülen ve önerilen kaynakların okuyucuya sunulması konuyla ilgilenen araştırmacılar için son derece faydalı olacaktır.